

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут культурології
Національної академії мистецтв України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities
National Academy of Arts of Ukraine
Institute for cultural research
(Institute of culturology)
National Academy of Arts of Ukraine**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА :
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
Науковий збірник**

**UKRAINIAN CULTURE :
THE PAST, MODERN, WAYS OF DEVELOPMENT
Scientific journals**

**Напрямок : Мистецтвознавство
Branch : Art Criticism**

**За загальною редакцією В. Г. Виткалова
Editor-in-Chief V. Vytkalov**

**Засновано у 1995 році
Founded in 1995**

**Випуск 36
Issue 36**

**Рівне : РДГУ, 2020
Rivne : Rivne State University in the Humanities, 2020**

УДК 94 (477)

Співзасновники: Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної академії мистецтв України; видавець: Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник перереєстрований МОН України як фахове видання з мистецтвознавства (Додаток 4 до наказу Міністерства освіти і науки України 02.07.2020 № 886) і входить до категорії «Б».

Друкується за рішенням учених рад РДГУ (протокол № 10 від 24 грудня 2020 р.) та Інституту культурології НАМ України (протокол № 5 від 27 жовтня 2020 р.)

Видання зареєстровано: ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN № 2411-1546 (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), «Google Scholar»; «Cosmos» (США), «Research Gate», «Research Bible» (Німеччина); «CEEOL»; «Cite factor»; European Reference Index for the Humanities (ERIH) to NSD.

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видано Міністерством юстиції України, серія КВ № 22258-12158 ПР від 20.05.2016 р.

Головний редактор:

Muszkiet Radoslaw – prof. UMK profesor uniwersytetu Katedra Kultury Fizycznej Nicolaus Copernicus University, Toruń, експерт Міністерства національної освіти (Республіка Польща).

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, заступник головного редактора (Україна).

Редакційна колегія:

Чміль Ганна Павлівна – доктор філософських наук, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова ред. колегії).

Афоніна Олена Сталівна – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна).

Виткалов Володимир Григорович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, відповідальний секретар (Україна).

Гончарова Олена Миколаївна – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна).

Герчанівська Поліна Евальдівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології та інформаційних комунікацій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна).

Душний Андрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (Україна).

Копієвська Ольга Рафаїлівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна).

Мартич Руслана Василівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Київський університет імені Б. Грінченка (Україна).

Петрова Ірина Владиславівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна).

Скорик Адріана Ярославівна – доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського (Україна).

Сташевська Інна Олегівна – доктор педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України, професор, Харківська державна академія культури (Україна).

Сташевський Андрій Якович – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри народних інструментів, Харківська державна академія культури (Україна).

Татарнікова Анжеліка Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хорового диригування, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової (Україна).

Шабанова Юлія Олександрівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії і педагогіки, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Україна).

Zukow Walery – Associative professor, Department of Spatial Management and Tourism, Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun (Poland).

Андрущенко Тетяна Іванівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри етики та естетики, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Україна)

Жукова Наталія Анатоліївна – доктор культурології, доцент, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології Національної академії мистецтв України (Україна).

Личковах Володимир Анатолійович – доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри гуманітарних дисциплін, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна)

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Вип. 36 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов; редкол.: Г. П. Чміль, О. С. Афоніна, С. В. Виткалов, та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2020. 206 с.

Редагування англomовного тексту анотацій – канд. пед. наук, доц. кафедри практики англійської мови РДГУ **Фрідріх А. В.**

Рецензенти: **Карась Г. В.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного співу, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаніка»

Редя В. Я. – доктор мистецтвознавства, професор, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремі розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

ISSN 2411-1546

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020
© Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2020

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Part III. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

УДК 792.82 (477)

ТВОРИ І. СТРАВІНСЬКОГО В БАЛЕТНОМУ ТЕАТРИ УКРАЇНИ

Луговенко Тетяна Георгіївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ,
<https://orcid.org/0000-0001-7691-3162>
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.427>
lugovenko.tatiana@gmail.com

Грек Володимир Анатолійович – заслужений діяч мистецтв України завідувач кафедри хореографії, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ,
<https://orcid.org/0000-0002-8622-3082>
v.hrek@kubg.edu.ua

Виявлено твори на музику І. Стравінського, поставлені в балетному театрі України. Зазначено, що попри незначну кількість утілень музики композитора в українському балеті, можна виявити тенденцію інтерпретування ранніх, найбільш відомих балетів композитора («Жар-птиця», «Петрушка», «Весна священна»), що спираються на початкові варіанти М. Фокіна та В. Ніжинського, а також постмодерністські версії. Серед балетів, створених І. Стравінським після 1913 р., на українській сцені втілено одноактні «Поцілунок феї» та «Пульчинела». Стверджується, що основна з причин переважного звернення до ранніх балетів композитора – їх драматургічна стрункість.

Ключові слова: балети Ігоря Стравінського, український балет, балетний театр України, хореографія, танець.

Постановка проблеми. Музичні партитури балетних вистав І. Стравінського випередили час, вони до сьогодні вважаються втіленням новітності та авангардності, що сучасні хореографи намагаються відтворити в балетних виставах. Чисельні інтерпретації творів І. Стравінського в світі свідчать про надзвичайну популярність цього композитора в якості балетного. Важливо виявити, чи інтегрована Україна в процеси балетного інтерпретування його творів, що сприятиме розумінню місця українського балету не лише в світовій балетній стравінскіані, а й в опануванні модерної музики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Свідченням пошуків інтересу до наукового та творчого осмислення доробку І. Стравінського, зокрема, «українського» періоду його життя в Устилузі Волинської обл., стала міжнародна науково-теоретична конференція «Стравінський та Україна» 2007 р. у Луцьку, де М. Загайкевич оприлюднила доповідь «Ігор Стравінський і українська балетна творчість» [4]. Авторка звертала увагу на благотворний вплив новаторської музики І. Стравінського на творчість українських композиторів-симфоністів, що співпрацювали з балетним театром (В. Губаренко, Л. Дичко, М. Скорик, Є. Станкович). Також серед українських дослідників, що торкалися проблем інтерпретації творів І. Стравінського в Україні – Ю. Станішевський [10], Є. Яніна-Ледовська [14] та ін.

Щодо творчої інтерпретації творів І. Стравінського українськими митцями, вважаємо, що саме пострадянський період привніс зміни в репертуар оперно-балетних театрів, де твори І. Стравінського посіли помітне місце. Важливими для мистецтвознавчого аналізу творів виявились рецензії А. Єфименко [3], І. Румянцевої [9], Ю. Хомайка [12], О. Чепалова [13]. Моніторинг сучасного репертуару оперно-балетних театрів України з метою виявлення хореографічних творів на музику І. Стравінського здійснено завдяки офіційним сайтам театрів. Дослідження, спеціально присвяченого творам І. Стравінського в балетному театрі України, виявлено не було.

Мета статті – виявити та проаналізувати хореографічні інтерпретації творів І. Стравінського в балетному театрі України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Послугуючись багатою історіографією творчості І. Стравінського можна стверджувати, що ранні балети композитора «Жар-птиця», «Петрушка», «Весна священна» – цілісний та завершений період його творчості; характеризується внутрішньою стилістичною єдністю.

Процес постановки балету «Жар-птиця» (балетмейстер М. Фокін, художник О. Головін), продемонстрований у II Російському сезоні 1910 р. у Парижі, може слугувати прикладом органічної співпраці балетмейстера та композитора у процесі створення балету. Балет «Петрушка» показаний у

Російських сезонах 1911 р. у постановці М. Фокіна, художник – О. Бенуа. Прем'єра «Весни священної» І. Стравінського (хореографія В. Ніжинського, сценографія М. Реріха) відбулася 1913 р. «Весна священна», на думку сучасних дослідників, стала найпершим досвідом сучасної (неакадемічної) хореографії в балеті ХХ ст.

Ранні балети І. Стравінського протягом понад століття зазнають постановок на сценах всесвітньо відомих балетних театрів та в невеличких трупях сучасного танцю, зокрема таких балетмейстерів: Дж. Баланчин («Жар-птиця», 1949 р.), М. Бежар («Весна священна», 1959 р.; «Петрушка», 1970 р.), Дж. Ноймайер («Весна священна», 1972 р.; «Петрушка», 1982 р.), Б. Ейфман («Жар-птиця», 1975 р.), Анжелін Прельжокаж («Жар-птиця», 1995 р.; «Весна священна», 2001 р.) і ін.

Період творчості І. Стравінського після 1913 р. характеризується написанням як балетної музики («Історія солдата» («Казка про солдата»), «Пісня солов'я», «Пулччинела», «Байка про Лису, Півня, Кота та Барана, весела вистава зі співом та музикою», «Весіллячко» та ін.), так і музики, що створювалась виключно для інструментального виконання, але з часом увійшла до ужитку балетмейстерів. Серед балетмейстерів, що зверталися до творів І. Стравінського цього періоду – Л. Мясін, Б. Ніжинська, С. Лифар, Дж. Баланчин, К. Йос, М. Бежар, Дж. Роббінс, Д. Кранко, І. Кіліан, А. Прельжокаж та ін.

Відомостей щодо балетних постановок на музику І. Стравінського на професійній театральній сцені в Україні до 1994 р. не було. 1994 р, після здобуття II премії серед хореографів на Першому Міжнародному конкурсі балету ім. Сержа Лифаря, що проходив на сцені Національної опери України з 16 по 23 червня, О. Ратманський отримав право здійснити постановку на сцені Національної опери України ім. Т. Г. Шевченка. Для дебюту він обрав «Поцілунок феї» І. Стравінського – одноактний алегоричний балет на чотири сцени на лібрето автора за мотивами казки Г. Х. Андерсена «Люддяниця».

О. Ратманський запропонував оригінальне хореографічне рішення, цікаво поєднавши класичну і сучасну танцювальну лексику, й зумів виразно окреслити образи твору. Цю своєрідну поетичну виставу балетмейстер здійснив разом із диригентами В. Кожухарем і А. Власенком, канадським сценографом П. Дегла і репетиторами А. Лагодою й А. Козловим. Балетмейстер створив прозорий, наче крижинки, складний і віртуозний малюнок акторські насиченої граціозної партії Феї, величної та самозакоханої; майстерно розробив партії Юнака, якому поцілунок таємничої феї врятував життя і визначив долю, його нареченої. Серед героїв – подруги нареченої, таємничі духи, селяни. Свіжа хореографічна мова, вишукані візерунки ансамблевих композицій приваблювали всіх, хто брав участь у цій гармонійній казковій виставі [10, 339].

21 січня 2000 р. на сцені Національної опери України ім. Т. Шевченка відбулася прем'єра одноактного балету «Жар-птиця», яку здійснили диригент В. Кожухар, балетмейстер В. Литвинов і художниця М. Левитська на замовлення гастрольно-концертної дирекції «Ландграф». В. Литвинов повністю відмовився від знахідок попередників. Він дещо переробив лібрето М. Фокіна і запропонував власне трактування, зберігаючи контури сюжету й пригоди Івана-царевича у зачарованому саду Коція Безсмертного та його зустрічі із Жар-птицею і красунею-полонянкою Царівною. «Балетмейстер поставився до подій вистави з іронією, і це відповідало музиці композитора, щоправда, далеко не всі танцювальні епізоди були однаково переконливі. Проте під час гастрольного турне театру по Німеччині та Швейцарії в лютому 2000 р. постановка «Жар-птиці», що задовольняла інтерес сьогоднішньої європейської публіки до музики І. Стравінського, мала значний успіх і позитивні відгуки критики», – зазначав Ю. Станішевський [10, 368–369].

У березні 2000 р. на сцені Харківського театру опери та балету ім. М. Лисенка відбулась прем'єра «Петрушки» у постановці А. Рубіної. Те, що відбувалось на сцені, за свідченням Ю. Хомайка, «викликало живий емоційний відклик в залі. Причому історія кохання і смерті зацькованого, осміяного наївного мрійника-простака Петрушки сприймається не як мелодрама, а тяжіє до притчі про те, як смертельно небезпечна спроба для індивіда вийти за рамки ролі, нав'язаної зовні, жити за велінням почуттів, без озирання на оточуючих, які вважають, ніби краще за тебе знають, як тобі слід поводитись в тій чи іншій ситуації» [12]. Критик І. Румянцева стверджує, що «це не просто історія персонажів балаганного театру, яке колись ставив Фокін у співдружності з Бенуа. А. Рубіна намагалась створити філософсько-гротескову виставу, де всі люди трохи «безумні». І в цьому бездушному світі масок борсається, любить, страждає людина з трепетною душею, смішний та безглуздий через свою невідповідність загальним жорстким законам... Петрушка, Арап, Балерина – це архетипи: перший зображує духовну та страждаючу частину людства, другий – все бездумно привабливе, владно мужне і незаслужено торжествуюче, а Балерина – красоту бездушну, а тому силу не творення, а руйнації» [9].

Високу оцінку критики одержала і оригінальна інтерпретація балету І. Стравінського «Весна священна» на сцені Харківського академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка, в якій

якнайповніше розкрилися професіоналізм і неординарне балетмейстерське мислення А. Рубіної, виразна палітра якої синтезує класику, модерн-джаз танець, високі традиції академізму і досягнення постмодерну.

У сезоні 2001–2002 рр. на сцені Національної опери України ім. Т. Шевченка постановку «Петрушки» І. Стравінського здійснив В. Яременко. Його трактування спиралося на хореографічне рішення М. Фокіна, створене для «Російських сезонів» С. Дягілева в Парижі. Балетмейстер дбайливо зберіг сольні епізоди першоджерела і водночас по-новому, підкреслено танцювально відтворив масові пантомімічні картини. В. Яременко прибрав численні побутові пантомімічні епізоди фокінської версії, «розкривши в багатобарвному танці різноманітні постаті учасників ярмарку та їх несхоже ставлення до лялькового балаганного дійства. Він вдало й органічно поєднав поліфонічні масові композиції з сольними партіями головних персонажів, створених М. Фокіним, ніде не порушивши стильові особливості класичної постановки й демонструючи розуміння музичної драматургії» [10, 395].

На початку театрального сезону 2002–2003 рр. на сцені Національної опери України ім. Т. Шевченка Р. Поклітару втілював одноактний балет «Весна священна» І. Стравінського. У самостійній оригінальній хореографічній версії балетмейстер відмовився від досвіду попередників і традицій, поставивши виставу в естетиці постмодернізму, що розповідає про прагнення пересічної людини до особистого щастя, на заваді якому постає агресивний соціум, жорстоке оточення. Р. Поклітару вирішив виставу через образи фантастичних учнів у зеленій уніформі, страждання Дівчини та Юнака, що потерпають від знущань Учителя. Ідеї людиноненависництва підсилює звук коліщаток, на які встановлені парти, динамічне пресування яких наводить жах, руйнує всі позитивні людські почуття [10, 407].

Столична трупа, вихована на класиці, відкрила нові грані свого професійного виконавського мистецтва в досі не відомому постмодерні. Київська критика, висловила досить полярні оцінки щодо вистави Р. Поклітару. Зокрема, балетознавець Л. Венедиктова вбачає в ній «один з перших серйозних прецедентів сучасної хореографії в українському балетному мистецтві», і, «не зважаючи на відсутність дійсно складної для сприйняття пластичної та концептуальної мови для столичної сцени, вона майже революційна» [11]. На жаль, сценічне життя балету було нетривалим.

2013 р. до сторіччя «Весни священної» вистава була поставлена Г. Ковтуном в одеському оперно-балетному театрі. Балетмейстер відомий своїми екстравагантними хореографічними експериментами, про що свідчить і авторка рецензії на цю виставу Т. Арсенєва, характеризуючи винахідливість балетмейстера «як таку, що «не знає меж та іноді навіть зашкалює, переважаючи добре почуття міри». Вона ілюструє цю думку описанням хореографічного вступу до балету, який ішов у тандемі з «Весною священною», тобто «Жар-птиці» того ж Стравінського. У ньому Ковтун поставив ексцентричний дует двох зловісних, але доволі симпатичних скелетів. «Можна було без особливого напруження простежити, – пише критик, – що хореографія Ковтуна міцно стоїть на академічному фундаменті, але академізм зредукований майже до невловимості, а на перший план вийшло ексцентричне еквілібрування, трюковий гострохарактерний танець. Ковтун, це нам відомо, майстер яскравого шоу, він сповідує театр-видовище [14, 218–219].

Серед новітніх постановок балетів І. Стравінського в Україні – інтерпретація «Пульчинелли» та «Весни священної» балетмейстера М. Алджері 2018 р. на сцені Львівського театру опери та балету ім. С. Крушельницької. Балети відрізняє сміливість трактування, відхід від традиційних виразних засобів, інтегрування академічного та модерного танців, застосування естетики постмодернізму.

Вистави об'єднані під назвою «Правда під маскою». В основу концепції вистави покладено сприйняття двох життєвих аспектів: «Пульчинелла» уособлює все, що приховане під маскою, допускаючи хитрість, а «Весна священна» – істинність, що живе в кожній людині. Постановка здобула перемогу у номінації «краща хореографічна / балетна / пластична вистава» II Всеукраїнського фестивалю-премії «ГРА» у 2019 р [6].

О. Чепалов відмічає велику художню значущість постановки М. Алджер, зазначаючи, що «це здобуток хореографа, який суміщає інтелектуально-філософський підхід до балету з цікавими пластичними пошуками в царині мови тіла» [13].

Філософський підтекст вистави розтлумачує критик А. Єфіменко: «Динаміка хореографії Алджері від «Пульчинелли» до «Весни священної» творить містерію танцю як болісний перехід від світу сміхового, ілюзорного, неправдивого у світ реальний, жорстокий, агресивний. Несамовиті, просякнуті полярними енергіями (супротиву і єднання) рухи унаочнюють споконвічну боротьбу статей... Все в комплексі унаочнює режисерську ідею подвійного балету як дослідження людської психіки: витончені позування перед дзеркалом, стилізовані, лялькові або маріонеточні почуття змінюються викрученими суглобами, придувленими до землі інтонаційно-ритмічним велетом оркестру «Весни священної» фігурами» [3]. Критик наполягає, що балетмейстер піднявся до втілення не конкретних балетів, а світових універсалій, що цілком відповідає сучасним тенденціям прочитання

модерністських творів на новому рівні змістовності та естетичного сприйняття. Вистава стала значним кроком для балету Львівського театру у напрямі осучаснення виразально-зображальних засобів, розширення діапазону можливостей трупі по втіленню сучасних балетних вистав.

Вистави «Пульчинела» та «Весна священна» М. Алджері користуються заслуженою популярністю у глядачів. На жаль, виставу Г. Ковтуна не виявлено в діючому репертуарі Одеського національного академічного театру опери та балету [8]. В останні сезони до репертуару Дніпропетровського академічного театру опери та балету [2], Київського муніципального академічного театру опери та балету для дітей та юнацтва [5] також не входить жодний балет на музику І. Стравінського. У репертуарі Національної опери України ім. Т. Г. Шевченка [7] зберігаються балети «Петрушка» та «Жар-птиця»; у Харківському національному академічному театрі опери та балету ім. М. Лисенка у постійному репертуарі дві вистави на музику І. Стравінського – «Жар-птиця» та «Весна священна» [11].

Висновки. Попри незначну кількість балетмейстерських експериментувань на музику І. Стравінського в українському балетному театрі, можна виявити тенденцію втілення ранніх, найбільш відомих балетів композитора. На початку XXI ст. в Україні поставлені «Жар-птиця» (В. Литвинов, 2000 р.; А. Рубіна, 2000 р.), «Петрушка» (В. Яременко, 2002 р.), «Весна священна» (А. Рубіна), що спиралися на початкові варіанти М. Фокіна та В. Ніжинського. До постмодерністських інтерпретацій належать версії Р. Поклітару («Весна священна», Київ, 2002 р.), Г. Ковтуна («Весна священна», Одеса, 2013 р.), М. Алджері («Весна священна», Львів, 2018 р.). На українській сцені втілено два одноактні балети, створені І. Стравінським після 1913 р. – «Поцілунок феї» (Київ, О. Ратманський, 1994 р.) та «Пульчинела» (М. Алджері, Львів, 2018 рю). Серед причин переважного звернення до ранніх балетів композитора – їх драматургічна стрункість.

Список використаної літератури

1. Венедиктова Л. Спроба наздогнати час. *Діловий тиждень*. 2003. 12 лют.
2. Дніпропетровський академічний театр опери та балету. URL : <https://www.opera-ballet.com.ua/>
3. Єфіменко А. Memento quod est homo. *Збруч*. 2018. 18 жовт.. URL : <https://opera.lviv.ua/memento-quod-est-homo/>.
4. *Загайкевич М. П.* Ігор Стравінський і українська балетна творчість. *Стравінський та Україна* : матеріали між нар. наук. конф., Луцьк, 15–17 черв., 2007 р. Луцьк : Вежа, 2007. С. 132–139.
5. Київський муніципальний академічний театр опери та балету для дітей та юнацтва. URL : <https://kyivoperatheatre.com.ua/repertoire/>
6. Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької. URL : <https://opera.lviv.ua/shows/prem-yera-pravda-pid-maskoyu-pulchynella-vesna-krasna/>
7. Національна опера України ім. Т. Г. Шевченка. URL : <https://opera.com.ua/performance?type=98&page=1>
8. Одесский национальный академический театр оперы и балета. URL : <https://operahouse.od.ua/repertoire/ballet/>
9. Румянцева И. И мечется, любит, страдает человек с трепетной душой. *Время*. 2000. 14 март. С. 4.
10. Станішевський Ю. О. Балетний театр України : 225 років історії. Київ : Муз. Україна, 2003. 438 с.
11. Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка. URL : <http://www.hatob.com.ua/ukr/balet-spektakli>
12. Хомайко Ю. Любовь и смерть диссидента Петрушки. *Вечерний Харьков*. 2000. 21 март. С. 3.
13. Чепалов О. Маско, ми тебе знаємо... *День*. 2018. 1 лист. URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/masko-my-tebe-znayemo>
14. Яніна-Ледовська Є. В. Балет «Весна священна» в трактуванні українських хореографів (1998–2013). *Культура України*. 2014. Вип. 46. С. 211–219.

References

1. Venedyktova L. Sproba nazdohnaty chas. Dilovyi tyzhden. 2003. 12 liutoho.
2. Dnipropetrovskiy akademichnyi teatr opery ta baletu. URL : <https://www.opera-ballet.com.ua/>
3. Iefimenko A. Memento quod est homo. Zbruch. 2018. 18 zhovtnia. URL : <https://opera.lviv.ua/memento-quod-est-homo/>.
4. Zahaikevych M. P. Ihor Stravinskyy i ukrainska baletna tvorchist. Stravinskyy ta Ukraina : materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, Lutsk, 15–17 chervnia 2007 r. Lutsk : Vezha, 2007. S. 132–139.
5. Kyivskiy munitsypalny akademichnyi teatr opery ta baletu dlia ditei ta yunatstva. URL : <https://kyivoperatheatre.com.ua/repertoire/>
6. Lvivskiy natsionalnyi akademichnyi teatr opery ta baletu im. Solomii Krushelnyskoi. URL : <https://opera.lviv.ua/shows/prem-yera-pravda-pid-maskoyu-pulchynella-vesna-krasna/>
7. Natsionalna opera Ukrainy im. T. H. Shevchenka. URL : <https://opera.com.ua/performance?type=98&page=1>
8. Odesskiy natsionalnyi akademicheskyy teatr oper y baleta. URL : <https://operahouse.od.ua/repertoire/ballet/>
9. Rumiantseva Y. Y mechetsia, liubyt, stradaet chelovek s trepetnoi dushoi. Vremia. 2000. 14 marta. S. 4.
10. Stanishevskiy Yu. O. Baletnyi teatr Ukrainy : 225 rokiv istorii. Kyiv : Muzychna Ukraina, 2003. 438 s.

11. Kharkivskiy natsionalnyi akademichnyi teatr opery ta baletu im. M. V. Lysenka. URL : <http://www.hatob.com.ua/ukr/balet-spektakli>
12. Khomaiko Yu. Liubov y smert dyssydenta Petrushky. Vecherniy Kharkov. 2000. 21 marta. S. 3.
13. Chepalov O. Masko, my tebe znaiemo... Den. 2018. 1 lystopada. URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/masko-my-tebe-znayemo>
14. Ianina-Ledovska Ye. V. Balet «Vesna sviashchenna» v traktuvanni ukrainskykh khoreohrafov (1998–2013). Kultura Ukrainy. 2014. Vyp. 46. S. 211–219.

ПРОИЗВЕДЕНИЯ И. СТРАВИНСКОГО В БАЛЕТНОМ ТЕАТРЕ УКРАИНЫ

Луговенко Татьяна Георгиевна – кандидат искусствоведения,
доцент кафедры хореографии, Киевский университет
имени Бориса Гринченка, г. Киев

Грек Владимир Анатольевич – заслуженный деятель искусств Украины,
заведующий кафедрой хореографии,
Киевский университет имени Бориса Гринченка, г. Киев

Выявлены произведения на музыку И. Стравинского, поставленные в балетном театре Украины. Отмечено, что несмотря на небольшое количество воплощений музыки композитора в украинском балете, можно обнаружить тенденцию интерпретации ранних, наиболее известных балетов композитора («Жар-птица», «Петрушка», «Весна священная»), опирающихся на начальные варианты М. Фокина и В. Нижинского, а также постмодернистские версии. Среди балетов, созданных И. Стравинским после 1913, на украинской сцене воплощены одноактные «Поцелуй феи» и «Пульчинелла». Утверждается, что основная из причин преимущественного обращения к ранним балетам композитора – их драматургическая стройность.

Ключевые слова: балеты Игоря Стравинского, украинский балет, балетный театр Украины, хореография, танец.

CREATION OF I. STRAVINSKY IN THE BALLET THEATER OF UKRAINE

Lugovenko Tetyana – Candidate of Art Criticism (PhD in art criticism),
Associate Professor of the Department of Choreography,
Boris Grinchenko Kyiv University, Kyiv

Grekh Volodymyr – Honored Art Worker of Ukraine, Head of the
Department of Choreography, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv

The article reveals works to the music of I. Stravinsky, staged in the ballet theater of Ukraine. It is noted that despite the small number of incarnations of the composer's music in the Ukrainian ballet, one can find a tendency to interpret the composer's early, most famous ballets («Firebird», «Petrushka», «Rite of Spring»), based on the initial versions of M. Fokin and V. Nijinsky, as well as postmodern versions. Among the ballets created by I. Stravinsky after 1913, the one-act «Kiss of the Fairy» and «Pulcinella» are embodied on the Ukrainian stage. It is argued that the main reason for the predominant appeal to the early ballets of the composer is their dramatic harmony.

Key words: ballets by Igor Stravinsky, Ukrainian ballet, Ukrainian ballet theater, choreography, dance.

UDC 792.82(477)

CREATION OF I. STRAVINSKY IN THE BALLET THEATER OF UKRAINE

Lugovenko Tetyana – Candidate of Art Criticism (PhD in art criticism),
Associate Professor of the Department of Choreography,
Boris Grinchenko Kyiv University, Kyiv

Grekh Volodymyr – Honored Art Worker of Ukraine,
Head of the Department of Choreography,
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv

The aim of the article is to identify and analyze choreographic interpretations of I. Stravinsky's works in the Ballet Theater of Ukraine.

Research methodology. The study uses historically chronological and diachronic approaches, analysis and comparison of sources, events, facts.

Results. Despite a small number of choreographic experiments on the music of I. Stravinsky in the Ukrainian Ballet Theater, we can find a tendency to embody the early, most famous ballets of the composer. At the beginning of the XXI century in Ukraine were staged «Firebird» (V. Litvinov, 2000; A. Rubina, 2000), «Petrushka» (V. Yaremenko, 2002), «Rite of Spring» (A. Rubina), based on the initial versions of M. Fokin and V. Nizhynsky. Postmodernist interpretations include the versions of Radu Poclitaru (Rite of Spring, Kyiv, 2002), Georgy Kovtun (Rite of Spring, Odessa, 2013), and Marcello Algeri (Rite of Spring, Lviv, 2018). Two one-act ballets created by I. Stravinsky after 1913 are embodied on the Ukrainian stage – «Fairy's Kiss» (Kyiv, O. Ratmansky, 1994) and «Pulchinella» (M. Algeri, Lviv, 2018). Among the reasons for the predominant appeal to the composer's early ballets is their dramatic harmony.

Novelty. For the first time ballet performances to the music of I. Stravinsky were discovered on the Ukrainian stage and differentiated into two groups (before and after 1913).

The practical significance. The materials and results of the study can be applied to further research on the problems of ballet art, as well as to deepen the knowledge of students, graduate students, anyone interested in choreography.

Key words: ballets by Igor Stravinsky, Ukrainian ballet, Ukrainian ballet theater, choreography, dance.

Надійшла до редакції 12.11.2020 р.

ЗМІСТ

Виткалов В.Г. Форми позиціонування науково-педагогічних працівників у просторі вищої школи: культурно-мистецький вимір (замість передмови)3

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Мельничук А.І. Становлення прикладної анатомії в Королівській академії живопису та скульптури у Франції7

Лисун Я.Я. Графічні зразки як джерела інспірацій для художників-монументалістів Східної Галичини другої половини XVIII ст15

Данилюк У.І. Мистецькі процеси в діяльності танцювальних студій Києва 1910–1920-х років21

Стрілецька О.І. Творчість Кароля Шимановського у музичному житті Львова першої третини XX століття27

Паур І.В. Малюнки і гравюри другої пол. XIX – 1960-х років із видами Кам’янця-Подільського як джерело іконографії міста (за матеріалами поштових листівок)34

Климчук І.С. Козацька тема в українській народно-сценічній хореографії 1950–1980 років як засіб трансляції етнокультурної ідентичності41

Майстренко-Вакуленко Ю.В. Артисти в ролях : зарисовки українських художників першої третини XX століття45

Руденко-Краєвська Н. Сценографічні школи України XX сторіччя у формуванні творчого обличчя Тетяни Медвідь51

Гутник І.М. Хореографічні твори Олексія Гомона в репертуарі ансамблів народного танцю України58

Чжао Чженгуан. Китайська няньхуа другої половини XX століття: творчі виміри, світоглядні аспекти63

Чжу Лін. Інтерпретація європейської музики китайськими співаками: німецька пісенна лірика у виконанні Дільбер Юнус68

Довгань О., Мисько Г. Жанрово-стилістичні особливості інструментальної творчості Володимира Івасюка75

Німилович О.М. Фортепіанна творчість Анатолія Кос-Анатольського в контексті українського музично-виконавського мистецтва81

Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Український митець : форми життєдіяльності і творчості89

Шеремет В.В. Трансформація соціокультурних функцій народно-інструментального мистецтва в історичній ретроспективі XX – початку XXI століття (на прикладі Північного Причорномор’я України)95

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>Довгаленко Н.С.</i> La belle dame sans merci»: реконструкція історії	102
<i>Салдан С.О.</i> Антропософські інтенції у музичних композиціях Алоїза Габи	109
<i>Білякович Л.М.</i> Інтертекстуальність у дизайні одягу другої половини ХХ – початку ХХІ ст.....	114
<i>Щербіна І.В.</i> Мистецтво bellcanto епохи бароко в музичній культурі ХХІ століття (на прикладі hip-інтерпретації «Alto giove» Н. Парпора)	121
<i>Єрошенко О.В.</i> Вокальна компонента в художньому кіно періоду «Відлиги»: різновиди сольного виконання.....	128
<i>Зінченко В.М.</i> Балет «traces» Максима Шалигіна – втілення семантики юродства	134
<i>Осадча О.А.</i> Принципи іконічності в іконографічному образі.....	145
<i>Міронова Т.В.</i> Ретранслятори художніх традицій минулого: спадкоємність поколінь у художній творчості, мистецтво колажу	151
<i>Луць С.В.</i> Творчість митців класичного ювелірного Дому «Лобортас» у контексті сучасного ювелірного мистецтва України: історіографія	159

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

<i>Луговенко Т.Г., Грек В.А.</i> Твори І. Стравінського в балетному театрі України	168
<i>Перова Г.О., Хоцяновська Л.Ф.</i> Формування авторського балетмейстерського стилю Іржи Кіліана у 1970-х роках	173
<i>Аксьонов О.Б., Виткалов С.В.</i> Регіональні постаті в просторі сучасної сцени: Валерія Супонькіна	177
<i>Щур Л.Б.</i> Традиційний народний танець у репертуарі хореографічних колективів Західного Поділля	183
<i>Кашуба В.Г.</i> Організаційно-творчі трансформації українського цирку: від централізації до реформ (1993 р. – донині).....	189
<i>Казначесва Л.М., Гринчук М.</i> Сучасні театральні фестивалі м. Рівного	196

CONTENTS

Vytkalov V. Forms of positioning of scientific and pedagogical workers in the space of high school:
cultural and artistic dimension.....3

Part I. HISTORICAL AND ARTISTIC HERITAGE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE WORLD CULTURE

Melnychuk A. Establishment of applied anatomy in the royal academy of painting
and sculpture in France.....7

Lysun Y. Graphic samples as sources of inspiration for monumental artists of Eastern Galicia in
the second half of the XVII century.....15

Danyliuk U. Artistic processes in the activities of dance studios in Kiev 1910-1920 s21

Striletska O. Karol Szymanowski's creativity in the musical life
of Lviv in the first third of the XXth century27

Paar I. Drawings and engravings of the second half of the XIX century – the 1960 s with
views of Kamianets-Podilskyi as a source of iconography of the town (based on postcard materials).....34

Klymchuk. I. The cossack theme in the ukrainian folk stage choreography 1950-1980
as a means of translation of ethnocultural identity41

Maystrenko-Vakulenko Y. Actors in roles. sketches of ukrainian artists of the first third
of the XX century45

Rudenko-Krayevska N. Scene schools of ukraine of the XX th century in the formation
of the creative face of Tetyana Medvid47

Gutnyk I. Choreoagraphic works of Oleksiy Homon in the repertuary of folk dance
ensembles of Ukraine58

Zhao Z. Chinese nianhua of the second half of the XX century: creative dimensions,
worldview aspects.....59

Zhu Ling. Interpretation of European music by chinese singers: german song
Lyrics performed by Dilber Yunus68

Dovgan O., Misko G. Volodymyr Ivasyuk's instrumental music genre and stylistic features75

Nimylovych O. Piano works by Anatoliy Kos-Anatolsky in context Ukrainian music and
performing arts81

Vitkalov S., Vitkalov V. Ukraunian artist: forms of life activity and creativity.....89

Sheremet V. Transformation of socio-cultural functions of folk instrumental art in the
historical retrospective of the XX– beginning XXI century (on the example of the
Northern Black Sea Coast of Ukraine)95

Part II. THEORETICAL AND ARTISTIC ASPECTS OF THE UKRAINIAN CULTURE

Dovgalenko N. «La belle dame sans merci»: reconstruction of history102

<i>Saldan S.</i> Anthroposophical intentions in the musical compositions of Alois Haba	109
<i>Bilykovych L.</i> Intertextuality in the design of the clothes of the second half of the XX century – the beginning of the XXI century	114
<i>Shcherbina L.</i> The art of bell canto of the baroque era in the musical culture of the XXI century (using the hip interpretation «Alto giove» by N. Parpora	121
<i>Yeroshenko O.V.</i> Vocal component in feature cinema of the «thaw» period: varieties of solo performance	128
<i>Zinchenko V.</i> Maxim Shalygin's ballet «traces» – the embodiment of the semantics of <i>fiurodstvo</i>	134
<i>Osadcha O.</i> Reflection of the principles of iconicity in the iconographic image.....	145
<i>Mironova T.</i> Repeaters of artistic traditions of the past. the succession of generations in the art, collage art	151
<i>Luts S.</i> Creativity artists of the c.j.h. «Lobortas» in the context of modern jewelry of Ukraine: historiography	159

Part III. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

<i>Lugovenko T., Grek V.</i> Creation of I. Stravinsky in the ballet theater of Ukraine	168
<i>Perova H., Khotsianovska L.</i> Formation of the author's style of Jiji Kilian in the 1970 s	173
<i>Aksonov O., Vitkalov S.</i> Valeriia Suponkina regional figures in the space of the modern stage	177
<i>Shchur L.</i> Traditional dance in the repertuary of choreographic groups of Western Podilla	183
<i>Kashuba V.</i> Organisational and creative transformations of ukrainian circus: from centralization to reforms (1993 – present)	189
<i>Kaznacheieva L, Hrynychuk M.</i> Modern theatrical festivals of Rivne	196

ISSN 2411-1546

Наукове видання
Scientific edition

**Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку
Науковий збірник**

**Ukrainian culture : past, modern and ways of development
Scientific journals**

**Напрямок : Мистецтвознавство
Branch : Art Criticism**

**Випуск 36
Issue 36**

Редактор:
В. Г. Виткалов
Editor:
V. G. Vytkalov

Упорядкування, комп'ютерна верстка:
С. В. Виткалов, Л. М. Федорук
Computer make-up:
S. Vytkalov, L. Fedoruk

**Електронні версії наукових збірників та вимоги до публікацій
знаходяться на сайті – kulturologiya.rv.ua**

М/т.: 096-541-71-35 – головний редактор та 067-803-23-97 – відповідальний секретар

Електронна адреса: sergiy_vsv@ukr.net

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Зам. № 242/1. Ум. друк. арк. 23,88. Наклад 100.

Видавничі роботи:

**ФОП Брегін А.Р свідомство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г2.**

***Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства***